

פרשת דברים – חמישי

^(א) ויאמר יהוה אלי לאמר:

ב ואמר יי, לי למימר.

^(ב) רב־לכם סב את־ההר הזה פנו לכם צפנה:

ג סגי לכן, דאקיפתון ית טורא הדין; אתפנו לכן, לצפונא.

דס"י פנו לכם צפנה. סבו לכם מִזְרְחִית מִן הַיָּרֹם לְצַפֹּן פְּנִיכֶם לְצַפֹּן נִמְצְאוּ הוֹלָכִים אֶת רוּחַ מִזְרַחִית. וְהוּא שְׁנֵאֲמַר (שופטים יא, ח): "יֵבֵא מִמִּזְרַח שָׁמֶשׁ לֶאֱרֹץ מִזָּאב":

^(ד) ואת־העם צו לאמר אתם עברים בגבול אחיכם בני עשו הישבים בשעיר וייראו מכם וגשמרתם מאד:

ד וית וית עמא, פקיד למימר, אתון עברין בתחום אחיכון בני עשו, דיתבין בשעיר; וידחלון מכוז, ויתסתמרון לחדא.

דס"י ונשמרתם מאד. ומהו השמירה אל תתגרו בם:

^(ה) אל־תתגרו בם כי לא־אתן לכם מארצם עד מדרך פה־רגל כי־רשה לעשו נתתי את־הר שעיר:

ה לא תתגון בהון ארי לא אתין לכון מארעהון, עד מדרך פרסת רגל; ארי ורתא לעשו, יהבית ית טורא דשעיר.

^(ו) כי יהוה אלהיך ברכך בכל מעשה ידך ידע לכתך את־המדבר הגדל הזה וְהָאֲרָבָעִים שָׁנָה יהוה אלהיך עמך לא חסרת דבר:

ו עבירא תזבגון מנהון בכספא, ותיכלון; ואף מיא תזבגון מנהון, בכספא ותשתון.

דס"י כי ה' אלהיך ברכך. לפיכך לא תכפו (ספרים אחרים: תכפרו) את טובתו להראות כאלו אתם עניים אלא הראו עצמכם עשירים:

ז ארי יי אלתך ברכך, בכל עובדי ידך סופיק לך צרכך במהכך, ית מדברא רבא הדין; דין ארבעין שניו, מימרא די־אלתך בסעדה לא חסרתא, מדעם.

^(ז) ונעבר מאת אחינו בני עשו הישבים בשעיר מדרך הערבה מאילת ומעצין גבר ונפון ונעבר הרך מדבר מואב:

ח ועברנא מלות אחנא בני עשו, דיתבין בשעיר, מאורח מישרא, מאילת ומעצין גבר; ואתפנינא, ועברנא, אורח, מדברא דמואב.

דס"י ונפון ונעבר. לצד צפון הפכנו פנים להלך רוּחַ מִזְרַחִית:

^(ט) ויאמר יהוה אלי אל־תצר את־מואב ואל־תתגר בם מלחמה כי לא־אתן לה מארצו ירשה כי לבני־לוט נתתי את־ער ירשה:

ט ואמר יי, לי, לא תצור על מואבאי, ולא תתגרי למעבד עמהון, קרב; ארי לא אתין לך מארעהון, ירתא ארי לבני לוט, יהבית ית לחית ירתא.

דס"י ואל תתגר בם. לא אסר להם על מואב אלא מלחמה, אבל מראים היו אותם ונראים להם כשהם מזינים לפיכך פתיב: "ויגר מואב מפני העם". שהיו שוללים ובוזזים אותם. אבל בבני עמון נאמר: "ואל תתגר בם". שום גרוי. בשכר צניעות אדם שלא פרסמה על אביה כמו שעשתה הבכירה שקראה שם בנה מואב: ער. שם המדינה:

^(י) האמים לפנים ישבו בה עם גדול ורב ורם פענקים:

י אימתני מלקדמין, יתיבו בה עם רב וסגי ותקיף, בגבראי.

דס"י האמים לפנים וגו'. אתה סבור שזו ארץ רפאים שנתתי לו לאברהם לפי שהאמים, שהם רפאים, ישבו בה לפנים אבל לא זו היא, כי אותן רפאים הורשתי מפני בני לוט והושבתים תחתם:

יא גבריא מתחשבין אף אנון, בגבראי; ומואבאי, קרן להון אימתני.

דס"י רפאים יחשבו וגו'. רפאים היו נחשבין אותם אמים, פענקים הנקראים רפאים, על שם שכל הרוואה אותם ידיו מתרפות: אמים. על שם שאימתם מטלת על הבריות. וכן: ובשעיר ישבו החורים ונתתים לבני עשו:

יב ובשעיר יתיבו חוראי, מלקדמין, ובני עשו תריכונון ושיציאונון מן קדמיהון, ויתיבו באתרהון; כמא דעבד ישראל, לארע ורתתיה, דיהב יי, להון.

דס"י יירשום. לשון הזה כלומר מורישים אותם והולכים:

^(יב) ובישעיר ישבו החורים לפנים ובני עשו יירשום וישמידום מפניהם וישבו תחתם כאשר עשה ישראל לארץ ירשתו אשר־נתן יהוה להם:

יג פען, קומו ועיברו לכון ית נחלא דזרד; ועברנא, ית נחלא דזרד.

^(יג) והימים אשר־חלכנו מקדש ברנע עד אשר־עברנו את־נחל זרד שלשים ושמנה שנה עד־תם כל־הדור אנשי המלחמה מקרב המחנה כאשר נשבע יהוה להם:

יד ויומיא דהליכנא מרקם גיאה, עד דעברנא ית נחלא דזרד, תלתין ותמני, שנין עד דסף כל דרא גברי מגיחי קרבא, מגו משריתא, כמא דקיים יי, להון.

^(יד) וגם יד־יהוה היתה בם להם מקרב המחנה עד תמם:

טו ואף מחא מן קדם יי הות בהון, לשיצייתיהון מגו משריתא, עד, דשלימו.

דס"י היתה בם. למחר ולהם בתוך ארבעים שנה שלא יגרמו לבניהם עוד להתעכב במדבר:

^(טו) ויהי כאשר־תמו כל־אנשי המלחמה למות מקרב העם:

טז והנה כד שלימו כל גברי מגיחי קרבא, לממת מגו עמא.

דס"י ויהי כאשר תמו וגו'.

^(יז) וידבר יהוה אלי לאמר:

יז ומליל יי, לי למימר.

דס"י וידבר ה' אלי וגו'. אבל משלוח המרגלים עד כאן לא נאמר בפי' [זו] "וידבר" אלא "ויאמר", (ללמדך שכל ל"ח שנה שהיו ישראל נוזפים לא נתחדר עמו הדבור בלשון חבה, פנים אל פנים וישוב הדעת, ללמדך שאין השכינה שורה על הנביאים אלא בשביל ישראל): אנשי המלחמה. מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה היוצאים בצבא:

^(יח) אתה עבר היום את־גבול מואב את־ער:

יח את עבר יומא דין ית תחום מואב, ית לחית.

דס"י אתה עבר היום את גבול מואב וגו' מול בני עמון. מכאן שארץ עמון לצד צפון:

^(יט) וקרבת מול בני עמון אל־תצרים ואל־תתגר בם כי לא־אתן מארץ בני־עמון לך ירשה כי לבני־לוט נתתיה ירשה:

יט ותתקרב, לקביל בני עמון לא תצור עליהון, ולא תתגרי למעבד עמהון קרב; ארי לא אתין מארע בני עמון לך, ירתא ארי לבני לוט, יהבתה ירתא.

^(כ) ארץ־רפאים תחשב ארץ־הוא רפאים ישבו־בה לפנים והעמנים יקראו להם ומזמים:

כ ארע גבריא מתחשבא, אף היא; גברין יתיבו בה, מלקדמין, ועומנאי, קרן להון חשבני.

דס"י ארץ רפאים תחשב. ארץ רפאים נחשבת אף היא לפי שהרפאים ישבו בה לפנים, אבל לא זו היא שנתתי לאברהם:

^(כא) עם גדול ורב ורם פענקים וישמידם יהוה מפניהם ויירשם וישבו תחתם:

כא עם רב וסגי ותקיף, בגבראי; ושיציגון יי מן קדמיהון, ותריכונון ויתיבו באתרהון.

^(כב) כאשר עשה לבני עשו הישבים בשעיר אשר השמיד את־החרי מפניהם ויירשם וישבו תחתם עד היום הזה:

כב כמא דעבד לבני עשו, דיתבין בשעיר דשיצי ית חוראי, מן קדמיהון, ותריכונון ויתיבו באתרהון, עד יומא הדין.

^(כב) והעמים הישבים בחצרים עד־עזה בפתרים היצאים מכפתור השמידם וישבו תחתם:

כג וצואי דיתבין ברפית, עד עזה קפטקאי דנפקו מקפטקיא, שיציאונון ויתיבו באתרהון.

דס"י והעמים הישבים בחצרים ועזה בפתרים היצאים מכפתור השמידם וישבו תחתם ועכשיו אתם מתרים לקחתם מידם:

כד קומו טולו, ועיברו ית נחלא דארנין חזי דמסרית, בינדן ית סיחון מלכא דחשבון אמוראָה וית ארעיה, שרי לתרכותיה; ותתגרי למעבד עמיה, קרב.

^(כג) היום הזה אחל־תת פחדך ויראתך על־פני העמים תחת כל־השמים אשר ישמעון שמעך ורגזו וחלו מפניך:

כה יומא הדין, אשרי למון ויעמד ודחלתך, על אפי עממיא, דתחות כל שמיא דשמעון דשמעון ויזעזעון ויתברון מן קדמך.

דס"י תחת כל השמים. למד, שעמדה חמה למשה ביום מלחמת עוג (ספרים אחרים: סיחון) ונודע הדבר תחת כל השמים:

^(כד) ואל־תלח מלאכים ממדבר קדמות אל־סיחון מלך השבון דברי לאמר:

כו ושלחית אזגדין ממדבר קדימות, לות סיחון מלכא דחשבון, פתגמי שלמא, למימר.

דס"י ממדבר קדמות. אף על פי שלא צויי המקום לקרא לסיחון לשלום למדתי ממדבר סיני מן התורה שקדמה לעולם כשבא הקב"ה לתנה לישראל חזר וגלוי לפניו שלא לקבליה ואף על פי כן פתח להם בשלום, אף אני קדמתי את סיחון בדברי שלום. דבר אחר: "ממדבר קדמות". ממך למדתי שקדמת לעולם, יכול היית לשלח ברק אחד ולשרף את המצרים, אלא שלחתי מן המדבר אל פרעה לאמר "שלח את עמי" במתן:

^(כה) ואלא אבה סיחון מלך השבון העברנו בו כִּי־הקשה יהוה אלהיך את־רוחו ויאמין את־לבו למען תתו בידך ביום הזה:

כז ולא אבא, סיחון מלכא דחשבון, למשבקנא דחשבון, בתחומיה: ארי אקשי יי אלהך ית רותיה, ותקיף ית לביה, כדיל למסריה בידך, כיומא הדין.